

2022-05-19
M2022/01080

Länsstyrelserna
Naturvårdsverket
Lantmäteriet

2022-06-08
Miljödepartementet

LM2022/029304-0001

Uppdrag att ta fram en digital redovisning av strandskyddade områden

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt länsstyrelserna att tillsammans med Naturvårdsverket och Lantmäteriet ta fram och sammanställa ny och befintlig information om var strandskyddet gäller i respektive län. Uppdragets mål är att uppnå en nationellt heltäckande digital redovisning av gällande strandskyddsbestämmelser med definierat informationsansvar och rutiner för uppdatering.

Uppdraget ska samordnas och redovisas av Länsstyrelsen i Uppsala län. Redovisningen ska lämnas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 20 december 2024.

En delredovisning av uppdraget ska redovisas av Länsstyrelsen i Uppsala län till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 30 juni 2023. Delredovisningen ska innehålla en prognos för vilket resultat som kommer att uppnås samt redovisa eventuella behov av ytterligare åtgärder för att uppnå uppdragets syfte.

Bakgrund

Strandskyddet har tillkommit för att bevara land- och vattenområden av stor betydelse för friluftslivet och för att bevara livsmiljöer för växt- och djurlivet. Genom strandskyddet bevaras också många kulturmiljövärden.

Strandskyddsdelegationen konstaterade i sitt betänkande Strandskyddet i praktiken (SOU 2015:118) att de olika förutsättningarna i länen har stor inverkan på strandskyddsreglernas tillämpning.

Utredningen om översyn av strandskyddet konstaterade i betänkandet Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78) att skillnaderna vad gäller strandskyddets omfattning i olika län inte är allmänt kända.

I propositionen En ökad differentiering av strandskyddet (prop. 2021/22:168) gör regeringen bedömningen att berörda myndigheter bör få i uppdrag att genomföra samordnade åtgärder för att öka digitaliseringen av strandskyddet.

Eftersom strandskyddet i normalfallet gäller inom ett visst avstånd från en strandlinje, är kvalitetssäkrade underlag om strandlinjens läge en viktig förutsättning för att det ska vara möjligt att entydigt redovisa strandskyddets utbredning. I dagsläget saknas bland annat säkra grunddata om strandlinjers läge vilket i vissa fall kan försvåra framtagande av en säker redovisning av strandskyddets utbredning. Digitaliserad information som baseras på osäkra grunddata kommer inte att vara så exakt att den kan ligga till grund för beslut. Det är därför viktigt att en digital redovisning av strandskyddet så långt som möjligt klargör vilken säkerhet den redovisade utbredningen har, så att behovet av kontroller i fält kan bedömas i det enskilda fallet.

Strandskyddets utbredning definieras i dag dels av bestämmelsen i 7 kap. 14 § första stycket miljöbalken, dels av en rad beslut om dispens, upphävande eller utvidgning av strandskyddet som fattats i enskilda ärenden. Då strandskyddet i normalfallet gäller inom ett visst avstånd ifrån en strandlinje blir fastställande av strandlinjens läge avgörande för att kunna avgöra skyddets utbredning.

Enligt 33 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen föra ett register över beslut enligt 7 kap. miljöbalken och andra förhållanden på naturvårdens område (naturvårdsregister). Vidare ska Naturvårdsverket enligt 33 a § samma förordning föra ett sammanfattande nationellt register över sådana beslut och förhållanden som avses i 33 §.

Naturvårdsverket har beslutat om föreskrifter för naturvårdsregister (NFS 2015:1). Dessa föreskrifter berör dock inte beslut om upphävande eller utökning av strandskyddet.

Informationsansvaret för geografisk miljöinformation regleras och fördelas på olika myndigheter i förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation. Den som har informationsansvar enligt den förordningen ska se till att den information, de informationshanteringstjänster och de metadata som omfattas av informationsansvaret finns tillgängliga och är användbara i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation. Av förordningen framgår bl.a. att Lantmäteriet har informationsansvar i fråga om bl.a. strandlinjer och inlandsvatten, medan Naturvårdsverket har informationsansvar i fråga om områden som omfattas av det nationella naturvårdsregistret enligt 33 a § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

I förordningen (2000:308) om fastighetsregister finns bestämmelser om vad som ska registreras i fastighetsregistret. I fastighetsregistrets allmänna del ska under rubriken Planer m.m. för berörda fastigheter redovisas bland annat bestämmelser om marks användning som har meddelats enligt miljöbalken. Strandskydd ska enligt Lantmäteriets föreskrifter (LMVFS 2000:2) redovisas i registerkartan.

Det saknas i dag en fullständig digital beskrivning av innebörden av de beslut om upphävande och utvidgning av strandskyddet som genom åren fattats i respektive län. Vissa län har redan digitala underlag där de länsvisa besluten om upphävande och utvidgning har arbetats in, medan andra län fortfarande delvis använder tryckta kartor. I takt med att förutsättningar för strandskydd ändras genom till exempel nya beslut om upphävande eller utvidgning av strandskyddet eller ändrade miljöförhållanden, som till exempel ändrad eller borttagen reglering, vattndrag som ändrar lopp, behöver den digitala informationen uppdateras.

Enligt nuvarande rutiner ska beslut om förändringar i strandskyddets utbredning skickas till det statliga Lantmäteriet, eller i förekommande fall till kommunal lantmäterimyndighet, för registrering i fastighetsregistret. Våren 2015 togs all redovisning av strandskydd bort ur Lantmäteriets registerkarta av den anledningen att det förekom stora kvalitetsbrister. Redovisningen av strandskyddet i registerkartan bedömdes därmed inte vara tillförlitligt. Efter att Strandskyddsdelegationens arbete avslutades beslutades det att strandskydd (generellt och utökad) åter ska redovisas och ajourhållas i registerkartan. Arbetet har genomförts av Lantmäteriet, länsstyrelserna och, i förekommande fall de kommunala lantmäterimyndigheterna (i egenskap av

registerförare av planer och bestämmelser i de kommuner som har kommunal lantmäterimyndighet). Syftet med arbetet var att strandskydd ska återinföras i registerkartan genom att först ta fram processer för generell förbättring av redovisningen och därefter ta fram rutiner för uppdateringar vid förändringar. Resultatet har varit gott även om olika län har kommit olika långt i arbetet. Det digitaliseringsarbete som bedrivits hittills utgör en viktig utgångspunkt för fortsatt arbete. Lantmäteriet har i sitt svar på remissen av betänkandet Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78) framfört att en nationell digital strandskyddsredovisning på sikt bör lyftas ur fastighetsregistret och en annan lösning hittas genom samverkan mellan berörda myndigheter.

Strandskyddet är i dag svåröverskådligt och det finns ingen möjlighet att samlat ta del av var strandskyddet gäller i landet. Identifiering av var strandskydd gäller eller inte gäller är viktigt för en rättssäker och effektiv prövning och tillsyn och för strandskyddets legitimitet. Strandskyddet är mot denna bakgrund en av de datamängder som i Lantmäteriets arbete för en obruten digitaliserad samhällsbyggnadsprocess identifierats som prioriterade för nationell samordning och tillgängliggörande. Att kunna identifiera vilka sjöar, vattendrag och kuster som omfattas respektive inte omfattas av strandskydd är viktigt för tillämpningen av strandskyddsreglerna och särskilt för den som i arbetet har direktkontakt med allmänheten eller sökanden. I tillsynen är det viktigt att enkelt kunna kontrollera vad som gäller på en viss plats, och i vilka fall fördjupade studier krävs för att säkert fastställa strandskyddets utbredning. Lättillgänglig information om strandskyddet är också viktigt för den enskilde som vill veta vad som gäller på en viss plats eller i ett strand- och vattenområde och som vill förbereda sig inför möten med företrädare för myndigheter som hanterar strandskyddsärenden. Tydlig och lättillgänglig geografisk information om strandskyddet bidrar till förtroendet för reglerna och förbättrar möjligheterna att följa dem. Informationen om strandskyddet behöver därför bli mer transparent och lättillgänglig.

Närmare om uppdraget

I uppdraget ingår att myndigheterna gemensamt ska:

- Ta fram och sammanställa underlag om var det generella strandskyddet gäller.
- Sammanställa uppgifter om utvidgat eller upphävt strandskydd som beslutats genom föreskrifter eller beslut i enskilda fall.

- Redovisa hur nya beslut som innebär förändringar i strandskyddet löpande kan föras in i underlaget.
- Analysera om strandskydd även i framtiden bör registreras i fastighetsregistret, utreda vilken eller vilka myndigheter som bör ha informationsansvaret för strandskydd och om det behövs förändringar eller förtydliganden av informationsansvaret, analysera konsekvenserna av detta och föreslå nödvändiga författningsändringar. Om förändrat informationsansvar bedöms medföra permanent ökade kostnader för berörda myndigheter ska dessa uppskattas och finansieringsförslag lämnas.

Det underlag som tas fram inom uppdraget ska vara lättillgängligt, aktuellt och kvalitetssäkrat och ska möjliggöra en effektiv och rättssäker prövning och tillsyn. I de fall där tillgängliga grunddata, exempelvis i frågan om strandlinjens exakta läge vid medelvattenstånd, inte möjliggör en säker redovisning av strandskyddets utbredning ska detta framgå.

Vid genomförande av uppdraget ska myndigheterna följa det ramverk som tagits fram inom regeringsuppdraget om att etablera en nationell digital infrastruktur för standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen (LM2020/002393). Datamängden bör även publiceras och tillgängliggöras inom ramen för den lösning som Lantmäteriet etablerar inom det regeringsuppdraget. Myndigheterna ska även rapportera hur de inom ramen för uppdraget har beaktat Sveriges säkerhet, informationssäkerhet och skyddet av den personliga integriteten.

Uppdraget är finansierat genom en förstärkning av länsstyrelsernas förvaltningsanslag för arbete med tillsyn, vägledning och kunskapsunderlag inom strandskydd (utgiftsområde 1, anslag 5.1) på 39,5 miljoner kronor år 2022 och 2023, samt 30 miljoner kronor från och med år 2024. Naturvårdverkets del i uppdraget finansieras genom en förstärkning av myndighetens förvaltningsanslag (utgiftsområde 20, anslag 1.1) om 8 miljoner kronor från och med år 2022 för tillsyn, vägledning och kunskapsunderlag avseende strandskydd. Lantmäteriets del i uppdraget finansieras genom en förstärkning av Lantmäteriets förvaltningsanslag (UO18, anslag 1.6) om 5 miljoner kronor från och med år 2022 för att möjliggöra digitalisering av strandskyddet.

Länsstyrelserna ska utföra uppdraget tillsammans med Lantmäteriet och Naturvårdsverket. Länsstyrelserna ska även föra dialog med Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, SMHI, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen,

Sametinget, ett urval kommuner samt Sveriges kommuner och regioner.
Samverkan bör även ske inom ramen för Miljöinformationsrådet och
Geodatarådet.

På regeringens vägnar

Annika Strandhäll

Jörgen Sundin

Kopia till

Justitiedepartementet JU/L1
Försvarsdepartementet FÖ/MIL
Finansdepartementet FI/SFÖ, Fi/SPN, FI/BB, FI/BA
Näringsdepartementet N/SMF, N/BI, N/FJR
Kulturdepartementet KU/KL, KU/CSM
Infrastrukturdepartementet I/EE, I/TP
Boverket
Havs- och vattenmyndigheten
Riksantikvarieämbetet
Sametinget
Skogsstyrelsen
SMHI
Statens jordbruksverk
Sveriges kommuner och regioner